

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**Az illetékekről szóló törvény bírósági eljárásokat érintő 2011. év végi kiegészítésének
a bírói gyakorlatban felmerült kérdései**

Szerző:

Domjánné dr. Hajszel Krisztina

2013. augusztus

Ebben a cikkben az Itv-nek a bíróságok munkáját érintő 2 legfontosabb, egymással összefüggő változásának a mindennapi gyakorlatban felmerült kérdéseit szeretném bemutatni, vitára bocsátani. A jogszabályváltozás végigolvasását és értelmezését követően nyilvánvalóvá vált, hogy a bírósághoz érkezett beadványok és a kifogások korábbi ügyintézése jelentősen módosulni fog.

Az egyes adótörvények és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CLVI. törvény (a továbbiakban: Tv.) több helyen módosította és kiegészítette az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) szakaszait. A jogalkotó célja a módosításokkal a Tv. preambuluma szerint a pénzügyi stabilitás és a gazdasági növekedés feltételeinek megteremtése, a gazdaság versenyképességének helyreállítása és az adminisztrációs terhek csökkentése volt.

Utóbbi a kialakult gyakorlat ismeretében és az Itv. mindennapi alkalmazásának tükrében nem feltétlenül valósult meg minden esetben. A módosítások közül ugyanis az Itv. 43. és 58. §-ához tett kiegészítés következtében jelentősen nőtt a bíróságok munkaterhe és bonyolódottak az érintett eljárások.

A Tv. 164. §-a 2011. november 30-i hatállyal az Itv. 58.§-ának (1) bekezdését egészítette ki egy további ponttal. Az új f) pont szerint *az illeték a peres eljárás illetékének 10%-a, ha a bíróság az eljárást megindító beadványt idézés kibocsátása - nemperes eljárás esetén érdemi vizsgálat, cégbírósági eljárás esetén hiánypótlási eljárás lefolytatása - nélkül, hivatalból elutasítja, vagy a pert a Pp. 157. §-ának a) pontja alapján megszünteti.*

A módosítás tulajdonképpen abból állt, hogy az addig illetékmentes, az Itv. 57.§ (1) a) pontja alá tartozó eljárásokat, ügyeket a jogalkotó átemelte azon eljárások közé, melyekre a bíróságoknak az illeték 10%-ra történő mérséklését kell alkalmaznia. 2011 novemberéig teljesen egyértelműen illetékmentesek voltak az eljárások, ha a bíróság a beadványt idézés kibocsátása nélkül -nemperes eljárás esetén érdemi vizsgálat nélkül, cégbírósági eljárás esetén hiánypótlás nélkül- utasította el, vagy a pert a Pp. 157. §-a a) pontja alapján szüntette meg. A bíróságok ezt a szabályt aggálytalanul alkalmazták a fél által előterjesztett elsőfokú eljárást megindító beadványokra és a fellebbezésekre is. Az Itv. 58.§ (1) f) pontja

az „eljárást megindító beadvány” kifejezést tartalmazza, így a gyakorlatban felmerült a kérdés, hogy vonatkozik-e a mérsékelt illeték alkalmazása a felek által előterjesztett fellebbezésre, azaz a másodfokú eljárásra is? Amennyiben nem, úgy a feleknek az Itv. általános szabályai szerint le kell róniuk a teljes illetéket, mivel a jogorvoslati eljárás az Itv. 46-48. §-ai alapján illetékköteles eljárás és az Itv. nem rendelkezik egyéb mérséklési lehetőségről.

A másodfokú eljárás a fellebbezés benyújtásával indul meg, tehát a fellebbezés maga is eljárást megindító beadvány. Álláspontom szerint, ha a jogalkotó csak az elsőfokú eljárásra kívánta volna alkalmazni a mérsékelt illetékre vonatkozó szabályokat, az „elsőfokú eljárást megindító beadvány” kifejezést használta volna. A jogalkotó azonban az „eljárást megindító beadvány” kifejezést alkalmazta, így az illeték mérséklésének ugyanúgy helye van a fellebbezések elutasítása esetén is.

Az eljáró bíróságoknak ezekben az ügyekben korábbi végzéseik rendelkező részét ki kell tehát egészíteniük az illetékre vonatkozó rendelkezésekkel. Ha a fél az illetéket leróta, a bíróság azt 10%-ra mérsékli és megállapítja, hogy a fél a fennmaradó, a lerótt illeték 90%-ának megfelelő mértékű illeték visszatérítésére jogosult. Ha a fél az illetéket nem róta le, a mérsékelt illeték megfizetésére az Art. rendelkezései szerint leletezés terhével kell felhívni a felet. A bíróság ebben az esetben jogerős végzése egy kiadmányát megküldi a székhelye szerint illetékes állami adóhatóságnak, az állami adóhatóság pedig intézkedhet az illeték beszedéséről. Az adóhatóságnak azonban nincs könnyű dolga. Az esetek egy részében a beadvány ugyanis éppen annak alapvető hiányosságai miatt kerül elutasításra, így a fél adatai sem állnak a bíróság rendelkezésére, ezért az illeték lerovására kötelezett fél beazonosítása sok esetben lehetetlen. Ezekben az ügyekben sajnos a mérsékelt illeték összege nem fog befolyjni az államkasszába.

Tovább bonyolódik az eljárás és a fél kötelezettsége akkor, ha élve a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 132. § (1) bek. nyújtotta lehetőséggel, beadványát 30 napon belül hiánytalanul beterjeszti a bíróság elé. A Pp. 132. § (1) bekezdése szerint a keresetlevélnek a 130. § alapján való elutasítása esetében a keresetlevél beadásának jogi hatályai fennmaradnak, ha a felperes az elutasító határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc nap alatt a keresetlevelet szabályszerűen - a 121. § (1) bekezdésében foglaltak szerint, a már megfelelően becsatolt mellékletek kivételével - újra benyújtja, vagy követelését egyéb úton szabályszerűen érvényesíti.

Az elutasító végzésben a bíróságnak szükségszerűen rendelkezni kell a lerótt illetékről, hiszen az elutasító végzés meghozatalakor a bíróságnak még nincs információja arról, hogy a fél be kívánja-e nyújtani ismét, hiánytalanul a kérelmét.

Ha az elutasító végzés jogerőre emelkedett, a félnek újra le kellene rónia a teljes illetéket, miközben a korábban lerótt illetéke 90%-ának visszatérítését kérelmezi az adóhatóságtól. Ez a logikai következtetés azonban nem felel meg az 1/2010. számú KPJE határozatban foglaltakkal. A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának jogegységi tanácsa fenti határozatában megállapította, hogy a keresetlevélnek a Pp. 130.§-a alapján való elutasítása esetén, a Pp. 132.§ /1/ bekezdésének alkalmazásakor a keresetlevél beadásához fűződő jogi hatályok fennmaradásához az újra benyújtott beadványt és annak pótlólag előterjesztett mellékleteit az elutasított keresetlevéllel és annak mellékleteivel együtt kell értékelni.

A határozat indokolása kiemeli, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot sérti, és a rendeltetésszerű joggyakorlattal nem egyeztethető össze az olyan jogértelmezés, amely nem a jogvitás ügy ésszerű időn belüli és költségtakarékos megoldását részesíti előnyben. Nem segíti hozzá a jogkeresőt a törvényes jogai érvényesítéséhez az, ha pl.: az illetékihiány miatt elutasított keresetlevelét a jogi hatályok fenntartása érdekében ismételten az előírt példányszámban és az összes mellékletével együtt kellene benyújtania, vagy a meghatalmazás csatolásának elmulasztása miatt a bírósági eljárás illetékét harminc napon belül ismételten le kellene rónia. A per tisztességes lefolytatásához az is hozzátartozik, hogy felperesnek a kérelmére indult eljárásban a peranyag-szolgáltatási kötelezettségét az idő- és költségtakarékos pervitel követelményével összhangban kell teljesítenie.

Felmerül továbbá a kérdés, hogy abban az esetben, ha az elutasító végzés jogerőre emelkedését megelőzően nyújtja be a fél a kereseti kérelmét, hogyan járjon el a bíróság? Fentiek tükrében jogszerűen utasítja-e el ismételten a bíróság a fél beadványát, ha azt nem az illeték hiánya, hanem egyéb okból utasította el, a fél azonban ezeket a hiányokat pótolta és korábbi beadványán az illetéket szabályszerűen leróta? Összhangban áll-e az idő- és költségtakarékos pervitel követelményével és az adminisztrációs terhek csökkentésével az, hogy egy elutasító végzés helyett, ha a fél költségmentesség, vagy illeték-feljegyzési jog engedélyezése iránti kérelmet is előterjeszt, a bíróságnak elsősorban erről a kérelemről kell döntenie, és csak e végzés jogerőre emelkedését követően juthat el a bíróság a kérelem elutasítása esetén a beadványt elutasító végzés meghozatalához?

A fellebbezés kapcsán is új probléma merült fel. Az első fokú bíróság feladata a fellebbezés kézhezvételét követően, hogy vizsgálja a fellebbezés hiányosságait, és hiánypótlási eljárás keretében felhívja a fellebbezés előterjesztőjét a Pp. 93. § szerinti alaki, valamint a Pp. 235. § (1) bekezdés szerinti tartalmi feltételek teljesítésére, a Pp. 73/A. § a) pontjában előírtak szerint a fellebbezés jogi képviselő útján történő benyújtására, és illetékköteles fellebbezés esetén a fellebbezési illeték lerovására.

A hiánypótlás -és így a fellebbezési eljárás illetékének lerovása- elmulasztásának jogkövetkezménye a Pp. 237. § alapján a fellebbezés hivatalból történő elutasítása. Ha a fél a fellebbezését elutasító végzés ellen fellebbezéssel él, azonban illetéket ekkor sem ró le, fellebbezése első fokon újra elutasításra fog kerülni. Rosszhiszemű fél esetén ez akár a végtelenségig is folytatódhat. Ezzel az eljárást elhúzó magatartással, ha a peres eljárásokban nem is, a végrehajtási eljárásokban már találkozhatunk.

Az elsősorban bírósági titkárok által intézett végrehajtási eljárásokban is jelentős változást hozott a Tv. fentiekben részletezett kiegészítése. A korábban illetékmentes végrehajtási kifogásokra ugyanis 2011. november 30. napjától 15.000,-Ft eljárási illetéket kell leróni.

A Tv. 159. §-a az Itv. 43.§-át kiegészítette a (8) bekezdéssel, mely szerint *a csődeljárás és a felszámolási eljárás során benyújtott kifogás, valamint a végrehajtási kifogás illetéke 15 000 forint. Ha a kifogás alapos, a bíróság a kifogásnak helyt adó döntésében hivatalból rendelkezik a kifogás illetékének a kifogást előterjesztő részére történő visszatérítéséről.*

A jogalkotó ezzel a 2 módosítással és a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. tv. 2012. március 15. napjától hatályos módosításával igen nehéz helyzetbe hozta a bírósági titkárokat.

A Vht. 217.§ (3) bekezdése szerint a kifogásra a Pp. keresetindításra vonatkozó rendelkezései közül a keresetlevél benyújtására és kellekeire, a keresetlevél alapján teendő intézkedésekre, az áttételre, az elutasításra, valamint a keresetlevél beadásához fűződő jogi hatályok fenntartására

vonatkozó rendelkezések megfelelően irányadók. A 217. § (4) bekezdése szerint pedig a végrehajtó intézkedése ellen bármilyen címen előterjesztett megtámadást kifogásnak kell tekinteni.

Több cikk is született már, melyekben a kollégák az egy beadványban előterjesztett több kifogás esetén a keresethalmazat, a részben megalapozott kifogásokban részben visszajáró illetékek esetén pedig a Pp. költségviselésre vonatkozó szabályai közül a részleges pernyertesség analógiájára vezetik végig a végrehajtási eljárásokban fizetendő és visszatérítendő illetékekre és az illeték viselésére vonatkozó javaslataikat, osztják meg velünk álláspontjukat.

Tovább bonyolítja ezeket az eseteket, ha az illeték feljegyzésére kerül sor, mert a felet teljes személyes költségmentesség illet meg, vagy ha az ügy tárgyi költségfeljegyzési jogos.

A végrehajtási ügyekben a költségjegyzéket a bírósági eljárásokban alkalmazható költségmentességről szóló 6/1986. (VI.26.) IM. rend. (IM rend.) 12. § (3) bekezdése alapján a végrehajtó vezeti. A költségjegyzékbe az egyes tételeket azok felmerülésekor kell bejegyezni. Eleget lehet-e tenni ennek a kötelezettségnek? Felmerül a kérdés a gyakorlatban, hogy nyithat-e a bíróság költségjegyzéket, vagy végzésében a végrehajtót kell utasítania a költség feljegyzésére? Mit tehet a bíróság abban az esetben, ha a fél beadványa annyira hiányos, hogy nem lehet beazonosítani a végrehajtási ügyet? Az adósok ugyanis sok esetben elfelejtik megemlíteni a végrehajtást kérő személyét. Ilyen esetekben nehézkes, ha az adósnak nem csak egy, hanem több végrehajtási ügye is van, lehetetlen a végrehajtó felhívása a költségek feljegyzésére.

Kérdés továbbá, hogy a kifogás teljes illetékét az adósnak kell-e viselnie a Vht. 34. § (1) bekezdése alapján azokban az esetekben is, ha a végrehajtást kérő teljesen alaptalan kifogásokat terjeszt elő, melyek sorra elutasításra kerülnek?

Mivel a kialakult gyakorlat nem egységes és a mindennapi munkavégzés során újabb kérdések merülnek fel, mindenképpen szükséges lenne iránymutatások, állásfoglalások kiadására mind a peres, mind a nem peres eljárásokra vonatkozóan, melyekre reményeim szerint már nem kell sokat várni.